

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра «МЕДСЕСТРИНСТВО»

Затверджую

Заступник ректора
з навчальної роботи

Світлана ГІЛНА

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Посттравматичний стресовий розлад

Ступінь вищої освіти «магістр»

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 223 «Медсестринство»

Освітня програма «Медсестринство»

Миколаїв 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Посттравматичний стресовий розлад» для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр».

За спеціальністю 223 «Медсестринство»

Розробник: Чигринська Л.П. – старший викладач

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри медсестринства

Протокол № 2 від 26.09.2023р.

Завідувач кафедри медсестринства Габрель Р.Т.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 3 від 28.09.2023р.

Голова Вченої ради Михайло ВОЛКОВ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Цикл вибіркових дисциплін
Мова викладання – українська	Спеціальність: 223 «Медсестринс тво»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90		Семестр
Тижневих годин для форм навчання: аудиторних – 3 год.	Другий магістерський рівень	Лекції 12 год.
		Практичні, семінарські 24 год.
		Лабораторні
		Самостійна робота 54 год.
		Вид контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для очної форми навчання – 90 год.: 36 год. – аудиторні заняття, 54 год.
– самостійна робота (46 % до 54 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надати здобувачам вищої освіти фундаментальну і логічно - послідовну систему знань щодо проблем психічного здоров'я, зокрема гострого стресового розладу (ГСР (308.3) та посттравматичного стресового розладу (ПТСР (309.81) в DSM-V, з поглибленням знань здобувачів про різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.

Завдання:

- сприяти розумінню походження психічних розладів та психологічних проблем;
- сприяти теоретичному та практичному володінню психологічними аспектами лікувальної практики;
- навчити володінню методами допомоги при поширених розладах психічного здоров'я;
- сприяти розумінню психічних особливостей хворої людини та організації необхідного догляду;
- навчити володінню методами психічної саморегуляції,
- сприяти формуванню психологічних механізмів здорової поведінки;
- сприяти формуванню внутрішньої картини здоров'я;
- навчити засвоєнню методами психологічного впливу на зміцнення і поліпшення стану здоров'я особистості.

У результаті вивчення курсу здобувач оволодіває такими компетентностями:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК 01 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 06 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 12 Навички міжособистісної взаємодії

ЗК 13 Здатність діяти на основі етичних міркувань

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 02 Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності(оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та

станах(оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах.

СК 04 Застосовування медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності/інтимності/, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

СК 11 Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен досягти таких **програмних результатів** навчання:

ПРН 2. Проводити медсестринську діагностику, виявляти та оцінювати проблеми пацієнта в умовах закладів охорони здоров'я, непередбачуваних обставин та вміти: виявляти дійсні проблеми пацієнта; оцінювати їх першочерговість, установлювати медсестринський діагноз.

ПРН 4. Демонструвати вміння керувати медсестринським персоналом в умовах закладів охорони здоров'я та відповідно до посадових обов'язків з метою дотримання санепідрезиму вміти: проводити навчання молодшого медперсоналу з питань виконання функціональних обов'язків та ОП; контролювати роботу молодшого медперсоналу та дотримання ним правил техніки безпеки, виконання правил внутрішнього розпорядку персоналом та пацієнтами, дотримання заходів сангігієржиму в палатах та медичних кабінетах.

ПРН 6. Забезпечувати здоровий психологічний мікроклімат у колективі, використовуючи принципи медсестринської етики та деонтології, правила міжособового спілкування та вміти: спілкуватися з пацієнтом та членами його сім'ї, медперсоналом; вирішувати етичні, деонтологічні проблеми в процесі роботи з пацієнтом та членами його родини; розглядати, аналізувати в колективі професійні помилки; проводити навчання для молодшого й технічного персоналу; встановлювати соціально-психологічний комунікативний контакт з різними учасниками педагогічного процесу, будувати індивідуально орієнтовану траєкторію особистісно-професійного зростання здобувачів освіти.

ПРН 9. Демонструвати вміння ефективної професійної комунікації в усній, письмовій формах українською та іноземною мовами для реалізації академічної мобільності, ефективного обміну професійною інформацією.

ПРН 19. Практикувати застосування ефективних поведінкових стратегій на індивідуальному/сімейному/суспільному рівнях для покращення стану здоров'я шляхом впливу на спосіб життя та заохочення до самостійного догляду індивідуальних осіб та сімей.

3. Програма навчальної дисципліни.

Кредит 1. Людина як об'єкт психічного здоров'я. Сучасний стан психічного здоров'я населення України.

Тема 1. Психічне здоров'я. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини.

Концепція психічного здоров'я. Психічне здоров'я. Методи психологічного дослідження. Експериментально психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження. Людина як об'єкт психічного здоров'я. Загальна стратегія концепції здоров'я. Сучасний стан психічного здоров'я населення України. Спосіб життя і психічне здоров'я.

Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Концепція психічного здоров'я. Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження. здоров'я. Перелік практичних навичків - спілкування (керована бесіда) з хворим. - спостереження за досліджуваним; - метод клінічного інтерв'ю Природа психіки та предмет психологічної науки.

Критерії оцінки психічного здоров'я: властивості особистості, переважаючі психічні стани, адекватність психічного відображення, гармонійність особистості. Людина як об'єкт психічного здоров'я. Спосіб життя і психічне здоров'я. Психоактивні речовини(алкоголь,наркотики, токсикоманічні речовин) поведінкові та психосоматичні розлади. Сучасний стан та шляхи оптимізації збереження психічного здоров'я. Загальна стратегія концепції психічного здоров'я. Перелік практичних навичків - спілкування (керована бесіда) з хворим. - спостереження за досліджуваним; - дослідження основних психічних процесів; - написання протоколу проведеного дослідження. Основні теорії особистості.

Тема 2. Стан психічних функцій і хвороба. ГСР та ПТСР – розлади. Пізнавальні та емоційно-вольові процеси психіки в нормі та при патології. Клінікопсихологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на

емоційно-вольову сферу людини Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. ГСР та ПТСР – розлади, базові ознаки, відмінності та медична допомога. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної та третинної медичної допомоги. № 121 .Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астения). Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія несвідомого. Психодинамічний підхід у медицині. Критерії не порушеної свідомості. Стани свідомості у хворого.

Стан психічних функцій і хвороба. Психологія індивідуальних відмінностей. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини: особливості відчуттів та сприймання у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес: інфантилізм, олігофренія, деменція. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідреагованих емоцій та ауторелаксація. Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби. Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Критерії ясної свідомості. Стани свідомості у хворого. Перелік практичних навичок - проведення клінічного та експериментально-психологічного обстеження хворих; - дослідження стану відчуттів, сприйняття та уявлень; пам'яті та уваги; мислення; - визначення критеріїв діагностики розумової відсталості та деменцій - дослідження рівня інтелекту; - визначення стану емоцій та почуттів у хворих; - визначення розладів потягів; - дослідження стану ефекторної сфери людини; - визначення критеріїв ясної свідомості; - написання протоколу проведеного дослідження. Нейрофізіологічні механізми відчуттів і сприймань Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості

Тема 3. Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту. Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості. Вікові аспекти психічного здоров'я.

Розвиток і формування дитини дошкільного, шкільного, підліткового та юнацького віку. Кризові стани. Психологія сиріт та дітей з неповних сімей. Проблеми сучасної сім'ї. Психогігієна сімейного життя, психічне здоров'я

подружжя. Психічне здоров'я людей поважного віку. Психолого-психіатричні аспекти госпіталізму.

Вікові аспекти психічного здоров'я. Вікові особливості розвитку особистості, формування самосвідомості. Критерії зрілої особистості. Кризи ідентичності та інволюції. Психологічні аспекти старіння. Стадії розвитку сім'ї. Сімейні кризи. Психолого-психіатричні аспекти госпіталізму. Загальна характеристика процесу соціалізації. Загальна характеристика регуляторних процесів. Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту. Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості. Вікові аспекти психічного здоров'я.

Кредит 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – психічний розлад, базові ознаки.

Тема 4. Психологія медичних працівників. Соціальне середовище і психічне здоров'я. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Специфіка медичного колективу і професійна деформація. Синдром емоційного вигорання, шляхи його попередження. Якості, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності. Спілкування в медичному середовищі. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Етапи діагностичного процесу. Принципи медичної деонтології. Конфлікти, різновиди та профілактика у медичному середовищі.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – базові ознаки, відмінності від гострого посттравматичного розладу(ГСР).

Психологія медичних працівників. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Поняття професійних рис медичного працівника. Компетентність та сумлінність. Чесність та порядність. Етичність у взаєминах з лікарями. Співчуття і співпереживання – професійні риси медичного працівника. Специфіка медичного колективу і професійна деформація. Синдром емоційного вигорання, шляхи його попередження. Якості, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності. Роль темпераменту в діяльності людини. Формування характеру

Соціальне середовище і психічне здоров'я. Спілкування в медичному середовищі. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Компоненти, що сприяють розвитку комунікації як основи для побудови взаємовідносин: відчуття присутності, основні принципи вміння слухати, вміння сприймати, проявляти турботу, розкриватися самому, співпереживати, бути щирим, поважати іншу людину тощо. Вплив особливостей темпераменту, характеру особистості на

індивідуальний стиль спілкування, моральні, інтелектуальні риси характеру. Особистісні орієнтації та рівні спілкування: життєва, громадянська, активно-жорстока, пасивно-поступлива, “ринкова”, “накопичувальна”, схимницька. Рівні спілкування за А.Б. Добровичем: примітивний, конвенційний, діловий, стандартизований, ігровий, духовний, маніпулятивний. Індивідуальні типи спілкування. Типові стилі комунікативної поведінки. Стадії міжособистісного розуміння. Адекватність розуміння поведінки інших людей. Засоби інтерпретації в процесі міжособистісного розуміння: аналітичний, емоційний, перцептивно-асоціативний, соціально-асоціативний. Феномени ідентифікації, рефлексії, емпатії. Перелік практичних навичків - трактувати умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі; - визначати тактику поведінки у спілкуванні з хворими; - знати психологічні складові діагностичного процесу; - психопрофілактика конфліктних ситуацій Соціально-психологічний клімат як результат та умова ефективності спільної діяльності Психологія лікувально-діагностичного процесу Етапи діагностичного процесу. Принципи медичної деонтології. Конфлікти, різновиди та профілактика у медичному середовищі. Психологічні особливості управління конфліктом. Основні типи поведінки при розв'язанні конфлікту. Відстань між співрозмовниками та особистий простір. Типи поведінкових реакцій пацієнтів: агресивність, впевненість у собі, невпевненість у собі. Класифікація типів пацієнтів. Діяльність медичної сестри за І. Харді.

Тема 5. Психосоматичні розлади. Психогенні захворювання. Соматопсихічні розлади. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико-вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні тощо. Психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок. Психологічні зміни при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДі. Психологічні зміни при ендокринних, нервових та психічних захворюваннях. Психологічні зміни у жінок у період вагітності та пологів. Психологічні особливості жінок в гінекологічному стаціонарі. Особливості психології хворих дітей та людей поважного віку. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології. Психологічні

особливості хворих в ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Психосоматичні розлади. Психосоматичні процеси. Клінічні прояви психосоматичних проявів. Класифікація психосоматичних розладів. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Клінічні прояви найпоширеніших психосоматичних розладів: - виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки; - неспецифічний виразковий коліт; - бронхіальна астма; - тиреотоксикоз (Базедова хвороба); - есенціальна гіпертонія; - ревматоїдний артрит; - нейродерміт. Механізми психологічного захисту особистості. Перелік практичних навичок - діагностика психічних і психологічних порушень у хворого з психосоматичним розладом - медико-психологічна допомоги хворим різного профілю.

Психогенні захворювання. Визначення, епідеміологія, класифікація психогенних захворювань. Загальна характеристика та класифікація психогеній. Три основні групи етіологічних факторів та патогенез психогеній. Класифікація психогенних розладів. Клінічні форми та діагностика реактивних психозів. Прояви афективно-шокових реактивних розладів. Реактивні депресія, параноїд, галюциноз. Істеричні та індуковані психози. Основні форми невротичних розладів, клініка та діагностика. Неврозоподібні стани. Невроз. Неврастенія; істеричний невроз; невроз нав'язливих станів; депресивний невроз; іпохондричний невроз; дисморфобічний невроз; фобічний невроз; системні неврози; нервова анорексія та булімія. Транси та стани оволодіння. Лікування, профілактика, реабілітація та експертиза при психогенних захворюваннях.

Соматопсихічні розлади. Соматопсихічні розлади: підходи до діагностики та лікування. Етіологія та патогенез. Психосоматичні захворювання в рубриках МКХ-10: Клінічні прояви і принципи діагностики. Психічні особливості хворих дітей та людей похилого віку. Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм.

Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями. Психологічні особливості хворих з різними видами патології: - при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок; - при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДі; - ендокринних, нервових та психічних

захворюваннях; - психологічні зміни у жінок в гінекологічному стаціонарі; - психологічні особливості жінок у період вагітності та пологів; - психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді. - психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. - вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів. Перелік практичних навичків - діагностики психічних і психологічних порушень у хворих на хірургічну, акушерсько-гінекологічну патологію, інфекційні хвороби, туберкульоз, СНІД; - діагностики психічних і психологічних порушень у хворого на онкологічне захворювання; - надання медико-психологічної допомоги хворим .

Тема 6. Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР. Стрес у професійній діяльності. Типові стресори професійної діяльності. Розвиток емоційної стійкості як шлях збереження професійного здоров'я Емоційний стрес і психічне здоров'я. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів Сутність емоційного стресу. Синдром адаптації та дезадаптації. Відставлена реакція горя. Маски характеру, їх вплив на психічне здоров'я. Поняття психологічного стресу. Феноменологічно-пізнавальна концепція стресу Лазаруса і Фолькман. Теорія стилів поведінки С.Гобфолла. Причини стресу. Короткотривала стресова реакція і часові особливості стресорів. Еустрес, дистрес і ефекти нейтральні. Засоби опірності стресу. Соціальна підтримка і стрес. Позитивні і негативні ефекти соціальної підтримки. Зв'язок між соціальною підтримкою і здоров'ям. Вплив стресогенних чинників на адаптаційні можливості організму. Генетичні та ситуативні детермінанти стресу.

Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР. Підходи до визначення поняття стресу у психології. Теорії та моделі стресу. Типи та види стресу. Поняття стресостійкості у психології. Адаптація до стресу. Травматичний стрес. Характеристика травматичних ситуацій. фази психологічної реакції на травму. Причини виникнення ПТСР. Основні симптоми та клінічні прояви ПТСР. Невротичні та патохарактерологічні синдроми, характерні для ПТСР. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Стадії розвитку ПТСР. Типи ПТСР за МКХ-10. Види та рівні важкості ПТСР. Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10. Поняття стресу, травматичного та посттравматичного стресу. Психодинамічний підхід в теоріях посттравматичного стресового розладу. Когнітивні моделі посттравматичного стресового розладу. Психосоціальна теорія ПТСР. Перелік практичних навичків - психологічні концепції, які слугують методологічною базою існуючих напрямків надання психологічної допомоги при ПТСР. - психологічні аспекти психотерапевтичних технік, які застосовують при ПТСР. - закономірності та механізми засвоєння соціального та індивідуального

досвіду, на які опираються існуючі напрямки психотравматерапії. - здійснювати порівняльний психологічний аналіз психотерапевтичних концепцій, які застосовуються при ПТСР. - навички постановки діагнозу ПТСР - методи екстреної психологічної допомоги, аутогенного тренування. Комплексні способи подолання стресу

Стрес у професійній діяльності. Типові стресори. Розвиток емоційної стійкості як шлях збереження здоров'я. Стрес, травматичний стрес, посттравматичний стресовий розлад. Особливості ПТСР у професійній діяльності. Індивідуальна вразливість і психологічні наслідки травми. Роль захисних механізмів психіки в подоланні стресу. Можливості «розширення меж світосприймання, переоцінки цінностей

Тема 7. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії Психологічні аспекти залежної поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви, цілі, різновиди суїцидальної поведінки. Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціально-психологічних служб, служби довіри. Особливості суїцидальної поведінки у соматичних хворих, в онкології, при різних дефектах. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія.

Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви, цілі, різновиди суїцидальної поведінки. Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціально-психологічних служб, служби довіри. Особливості суїцидальної поведінки у соматичних хворих, в онкології, при різних дефектах. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія. Перелік практичних навичків - психокорекція та психотерапія осіб із залежною поведінкою, суїцидальними намірами; - психологічний супровід умирання та смерті .

Кредит 3. Сучасні інтерактивні технології і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.

Тема 8. Психологічні аспекти девіантної поведінки. Спосіб життя і психічне здоров'я. Чинники що впливають на виникнення тотальної психічної залежності. Вплив комп'ютерних ігор на організм. Стадії ігрової залежності Норми оцінки поведінки особистості Психологічний зміст поняття “девіантна поведінка”,

прояви девіантної поведінки особистості. Види девіантної поведінки та їх стислий аналіз. Суїцид як прояв девіантної поведінки особистості. Рівні прояву девіантної поведінки особистості. Психологічний аналіз делінквентної і кримінальної поведінки. Психологічний аналіз особливостей прояву адиктивної поведінки, можливі об'єкти залежності в разі такої поведінки. Особливості особистості з девіаціями поведінки, приклади відповідно до виду девіації. Віктимна поведінка особистості.

Психологічні аспекти девіантної поведінки. Спосіб життя і психічне здоров'я. Психологічний зміст поняття “девіантна поведінка”, у чому проявляється девіантна поведінка особистості? Види девіантної поведінки та їх стислий аналіз. Суїцид як прояв девіантної поведінки особистості. Рівні прояву девіантної поведінки особистості. Психологічний аналіз делінквентної і кримінальної поведінки. Психологічний аналіз особливостей прояву адиктивної поведінки, можливі об'єкти залежності в разі такої поведінки. Особливості особистості з девіаціями поведінки, приклади відповідно до виду девіації. Віктимна поведінка особистості. Перелік практичних навичків - надання психологічної допомоги особам із залежною поведінкою;

Тема 9. Медичні чинники психічного здоров'я. Медична етика і деонтологія як чинники психічного здоров'я. Біомедична модель болю. Вплив причин болю на особливості болю. Культуральні та особистісні відмінності реакції на біль. Психосоматичні аспекти болю. Теорія контролю входу Мельзак і Валль. Інструментальний контроль болю. Мультиаспектні підходи до терапії болю: мультифакторний підхід Лазарус; тренінги релаксаційні; трансформація уяви; уява зміни контексту. Психологічні методи лікування мігрені та інших болів голови: релаксаційний тренінг та біологічний зворотний зв'язок. Зв'язок здоров'я з поведінкою. Стиль життя і здоров'я. Біхевіоральна медицина і біхевіоральне здоров'я. Біхевіоральний та когнітивно-біхевіоральний підходи у психології здоров'я та медицині. Поняття біхевіорального здоров'я.

Зв'язок здоров'я і поведінки. Здоров'єорієнтована поведінка: дефініція та види. Дослідження поведінки здоров'я. Соціодемографічні, культуральні та індивідуальні детермінанти здоров'я. Ситуативне обумовлення поведінки здоров'я. Медичні чинники психічного здоров'я Біомедична модель болю. Вплив причин болю на особливості болю. Інструментальний контроль болю. Мультиаспектні підходи до терапії болю: мультифакторний підхід Лазарус; тренінги релаксаційні; трансформація уяви; уява зміни контексту. Психологічні методи лікування мігрені та інших болів голови: релаксаційний тренінг та біологічний зворотний зв'язок. Зв'язок здоров'я з поведінкою. Стиль життя і

здоров'я. Дослідження поведінки здоров'я. Фонетичні аспекти етикетного мовлення.

Тема 10. Психічна саморегуляція. Психогігієна та психопрофілактика.

Психологічна реабілітація. Методи корекції й психотерапії ПТСР. Методи регуляції, навіювання й екстренна психологічна допомога при стресі й стресових розладах. Використання технологій символдрами, нейролінгвістичного програмування й психогенеза при стресі й стресових розладах. Особливості психологічної корекції при ПТСР. Фазово-орієнтований підхід допомоги при горі й ПТСР. Поведінкова терапія. Раціональна психотерапія. Гештальт-орієнтовані методи. Тілесно-орієнтована терапія. Методи екстреної психологічної допомоги. Аутогенне тренування. Технології підвищення адаптованості особистості. Модель раціонального самоврядування. Профілактика й психогігієна стресу, посттравматичних стресових розладів. Методи групової терапії й антистрес-тренинг. Індивідуальна психологічна робота. Метод десенсибілізації переробки рухами очей (ДПРО). Аутогенне тренування. Метод біологічного зворотного зв'язка. Дихальні техніки. М'язова релаксація. Раціональна психотерапія. Дисоціювання від стресу. Використання позитивних образів (візуалізація). Нейролінгвістичне програмування. Фізичні вправи. Медитація. Оцінка ефективності впровадження психокорекційних засобів. Методи психологічної саморегуляції станів (психотерапевтична традиція). Класифікація методів саморегуляції. Базові техніки й допоміжні засоби. Приклади програм навчання прийомам саморегуляції. Індивідуальні особливості освоєння навичок саморегуляції.

Тема 11. Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.

Психологічна реабілітація. Поняття нормалізації психічного стану, поновлення порушених психічних функцій, гармонізації особистості у критичних та екстремальних життєвих ситуаціях (посттравматичний синдром, поранення, інвалідизація). Допомога у встановленні конструктивних міжособистісних стосунків з людьми та соціальними групами. Особистісна позиція у відновленні психічного здоров'я.

Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів. Методи корекції й психотерапії ПТСР.

Особливості психологічної корекції при ПТСР. Фазово-орієнтований підхід допомоги при горі й ПТСР. Поведінкова терапія. Раціональна психотерапія. Гештальт-орієнтовані методи. Тілесно-орієнтована терапія. Методи екстреної психологічної допомоги. Аутогенне тренування. Технології підвищення адаптованості особистості. Модель раціонального самоврядування. Профілактика й психогігієна стресу, посттравматичних стресових розладів Методи групової терапії й антистрес-тренінг. Індивідуальна психологічна робота. Метод десенсибілізації переробки рухами очей (ДПРО). Аутогенне тренування. Метод біологічного зворотного зв'язка. Дихальні техніки. М'язова релаксація. Раціональна психотерапія. Дисоціювання від стресу. Використання позитивних образів (візуалізація). Нейролінгвістичне програмування. Фізичні вправи. Медитація. Оцінка ефективності впровадження психокорекційних засобів. Перелік практичних навичків - особливості психологічної корекції при ПТСР - поведінкова психотерапія та раціональна психотерапії при ПТСР - використання нейролінгвістичного програмування як методу психотерапії при стресі. - методи танцювальної терапії, арт-терапії, психодрами при стресових розладах - методи екстреної психологічної допомоги, аутогенного тренування.

Медична допомога при важкому стресі та розладі адаптації.(Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23.02.2016 № 121 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної, третинної медичної допомоги.).

Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.

4. Структура навчальної дисципліни

№з/п	Назва кредитів та тем	УСЬОГ	Лекції	Лабораторні	Практичні	СРС
	Кредит 1. Психічне здоров'я					
1	Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Концепція психічного здоров'я. Критерії оцінки психічного здоров'я: властивості особистості,	10	2			8

	переважаючі психічні стани, адекватність психічного відображення, гармонійність особистості.					
2	Тема 2. Стан психічних функцій і хвороба. Психологія індивідуальних відмінностей.	10	2			8
3	Тема 3. Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту. Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості. Вікові аспекти психічного здоров'я.	10		6		4
	<i>Всього за кредитом 1</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	<i>6</i>		<i>20</i>
	Кредит 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – психічний розлад, базові ознаки.					
	Тема 4. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – базові ознаки, відмінності від гострого посттравматичного розладу (ГСР).	10	2			8
	Тема 5. Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР. Стрес у професійній діяльності. Типові стресори. Розвиток емоційної стійкості як шлях збереження здоров'я.	10	2			8
	Тема 6. Психосоматичні розлади. Соматопсихічні розлади. Психогенні захворювання. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями.	6		4		2
	Тема 7. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки,	4		2		2

	вмираючого пацієнта та евтаназії.					
	<i>Всього за кредитом 2</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	<i>6</i>		<i>20</i>
	Кредит 3. Сучасні інтерактивні технології і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.					
	Тема 8. Психічна саморегуляція. Психогігієна та психопрофілактика. Психологічна реабілітація. Методи корекції й психотерапії ПТСР військових.	8	2	2		4
	Тема 9. Психологія медичних працівників. Соціальне середовище і психічне здоров'я. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	6		2		4
	Тема 10. Медична допомога при важкому стресі та розладі адаптації. (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23.02.2016 № 121 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної, третинної медичної допомоги.)	8		4		4
	Тема 11. Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.	8	2	4		2
	<i>Всього за кредитом 3</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	12		<i>14</i>
	Всього	90	12	24		54

5. Тематичний план практичних занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Психічне здоров'я	
	Стан психічних функцій і хвороба Психологія індивідуальних відмінностей. Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту. Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості. Вікові аспекти психічного здоров'я. Критерії оцінки психічного здоров'я: властивості особистості, переважаючі психічні стани, адекватність психічного відображення, гармонійність особистості.	6
	Кредит 2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – психічний розлад, базові ознаки.	
	Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – базові ознаки, відмінності від гострого посттравматичного розладу(ГСР). Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР. Стрес у професійній діяльності. Типові стресори. Розвиток емоційної стійкості як шлях збереження здоров'я. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії	6
	Кредит 3. Сучасні інтерактивні технології і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.	
	Психічна саморегуляція. Психогігієна та психопрофілактика. Психологічна реабілітація. Методи корекції й психотерапії ПТСР військових. Психологія медичних працівників. Соціальне середовище і психічне здоров'я. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Медична допомога при важкому стресі та розладі адаптації.(Наказ Міністерства охорони здоров'я	12

	України 23.02.2016 № 121 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної, третинної медичної допомоги.). Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.	
	Всього:	24

6. Тематичний план самостійної роботи

№з/п	Назва теми	Кількість годин	
	Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Концепція психічного здоров'я. Критерії оцінки психічного здоров'я: властивості особистості, переважаючі психічні стани, адекватність психічного відображення, гармонійність особистості.	8	
	Тема 2. Стан психічних функцій і хвороба. Психологія індивідуальних відмінностей.	8	
	Тема 3. Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту. Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості. Вікові аспекти психічного здоров'я.	4	
	Тема 4. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – базові ознаки, відмінності від гострого посттравматичного розладу (ГСР).	8	
	Тема 5. Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР. Стрес у професійній діяльності. Типові стресори. Розвиток емоційної стійкості як шлях збереження здоров'я	8	
	Тема 6. Психосоматичні розлади. Соматопсихічні розлади. Психогенні	2	

	захворювання.. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями.		
	Тема 7. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії	2	
	Тема 8. Психічна саморегуляція. Психогігієна та психопрофілактика. Психологічна реабілітація. Методи корекції й психотерапії ПТСР військових.	4	
	Тема 9. Психологія медичних працівників. Соціальне середовище і психічне здоров'я. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	4	
	Тема10. Медична допомога при важкому стресі та розладі адаптації.(Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23.02.2016 № 121 Уніфікований клінічний протокол первинної,вторинної, третинної медичої допомоги.)	4	
	Тема 11. Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.	2	
	Всього	54	

7.Питання до заліку

- 1.Концепція психічного здоров'я. Психічне здоров'я. Методи психологічного дослідження.
- 2.Сучасний стан психічного здоров'я населення України. Спосіб життя і психічне здоров'я.
- 3.Людина як об'єкт психічного здоров'я
4. Основні теорії особистості
- 5.Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. ГСР та ПТСР – розлади, базові ознаки, відмінності та медична допомога.. 6.Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія несвідомого. Психодинамічний підхід у медицині. Критерії не порушеної свідомості. Стани свідомості у хворого.
- 8.Психологія мислення та дослідження в галузі штучного інтелекту Свідоме та несвідоме. Самосвідомість особистості
- 9.Розвиток і формування дитини дошкільного, шкільного, підліткового та юнацького віку. Кризові стани. Психологія сиріт та дітей з неповних сімей.
- 10.Самосвідомість особистості. Вікові аспекти психічного здоров'я.
11. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – психічний розлад, базові ознаки.
12. Психологія медичних працівників. Соціальне середовище і психічне здоров'я.

13. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Основні вимоги до особистості медичних працівників.
14. Специфіка медичного колективу і професійна деформація. Синдром емоційного вигорання, шляхи його попередження.
15. Принципи медичної деонтології. Конфлікти, різновиди та профілактика у медичному середовищі.
16. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – базові ознаки, відмінності від гострого посттравматичного розладу (ГСР).
17. Вплив особливостей темпераменту, характеру особистості на індивідуальний стиль спілкування, моральні, інтелектуальні риси характеру.
18. Психосоматичні розлади. Психогенні захворювання.
19. Соматопсихічні розлади. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями.
20. Психосоматичні розлади. Психосоматичні процеси.
21. Психогенні захворювання. Клінічні форми та діагностика реактивних психозів.
22. Соматопсихічні розлади. Соматопсихічні розлади: підходи до діагностики та лікування.
23. Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.
24. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз.
25. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями
26. Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР.
27. Стрес у професійній діяльності. Типові стресори професійної діяльності.
28. Розвиток емоційної стійкості як шлях збереження професійного здоров'я.
29. Емоційний стрес і психічне здоров'я. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів.
30. Сутність емоційного стресу. Синдром адаптації та дезадаптації.
31. Відставлена реакція горя. Маски характеру, їх вплив на психічне здоров'я.
32. Поняття психологічного стресу. Феноменологічно-пізнавальна концепція стресу Лазаруса і Фолькман.
33. Теорія стилів поведінки С. Гобфолла. Причини стресу.
34. Короткотривала стресова реакція і часові особливості стресорів.
35. Еустрес, дистрес і ефекти нейтральні.
36. Засоби опірності стресу. Соціальна підтримка і стрес.
37. Позитивні і негативні ефекти соціальної підтримки.
38. Зв'язок між соціальною підтримкою і здоров'ям.
39. Вплив стресогенних чинників на адаптаційні можливості організму.
40. Генетичні та ситуативні детермінанти стресу.
41. Психічні розлади пов'язані зі стресом. ПТСР.
42. Теорії та моделі стресу. Типи та види стресу.
43. Поняття стресостійкості у психології. Адаптація до стресу.
44. Травматичний стрес. Характеристика травматичних ситуацій. фази психологічної реакції на травму.
45. Причини виникнення ПТСР. Основні симптоми та клінічні прояви ПТСР.
46. Невротичні та патохарактерологічні синдроми, характерні для ПТСР.
47. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу.

48. Стадії розвитку ПТСР. Типи ПТСР за МКХ-10. Види та рівні важкості ПТСР. Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10.
49. Поняття стресу, травматичного та посттравматичного стресу.
50. Психодинамічний підхід в теоріях посттравматичного стресового розладу.
51. Когнітивні моделі посттравматичного стресового розладу. 52. Психосоціальна теорія ПТСР.
53. Надання психологічної допомоги при ПТСР.
54. Аналізувати психологічні аспекти психотерапевтичних технік, які застосовують при ПТСР.
55. Методами екстреної психологічної допомоги, аутогенного тренування. 56. Комплексні способи подолання стресу
57. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії
58. Психологічні аспекти залежної поведінки.
59. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі.
60. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій.
61. Роль соціально-психологічних служб, служби довіри.
62. Особливості суїцидальної поведінки у соматичних хворих, в онкології, при різних дефектах.
63. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія.
64. Сучасні інтерактивні технології і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів.
65. Психологічні аспекти девіантної поведінки. Спосіб життя і психічне здоров'я.
66. Чинники що впливають на виникнення тотальної психічної залежності
67. Медичні чинники психічного здоров'я. Медична етика і деонтологія як чинники психічного здоров'я.
68. Психічна саморегуляція. Психогігієна та психопрофілактика. 69. Психологічна реабілітація. Методи корекції й психотерапії ПТСР. 70. Методи регуляції, навіювання й екстренна психологічна допомога при стресі й стресових розладах.
71. Використання технологій символдрами, нейролінгвістичного програмування й психогенеза при стресі й стресових розладах. 72. Особливості психологічної корекції при ПТСР.
73. Фазово-орієнтований підхід допомоги при горі й ПТСР.
74. Поведінкова терапія. Раціональна психотерапія.
75. Гештальт-орієнтовані методи. Тілесно-орієнтована терапія
76. Методи екстреної психологічної допомоги. Аутогенне тренування. 77. Методи групової терапії й антистрес- тренінг. Індивідуальна психологічна робота.
78. Метод десенсибілізації переробки рухами очей (ДПРО). Аутогенне тренування.
79. Раціональна психотерапія. Дисоціювання від стресу
80. Нейролінгвістичне програмування.
81. Класифікація методів саморегуляції. Базові техніки й допоміжні засоби.
82. Приклади програм навчання прийомам саморегуляції. Індивідуальні особливості освоєння навичок саморегуляції.

83. Психічна саморегуляція. Методи регуляції, навчання й екстренна психологічна допомога при стресі й стресових розладах.

84. Методи психологічної саморегуляції станів (психотерапевтична традиція).

85. Різновиди сучасних інтерактивних технологій і обладнання та особливості їхнього використання у медсестринській тактиці психотерапії посттравматичних стресових розладів. Методи корекції й психотерапії ПТСР.

8. Методи навчання

При організації навчального процесу з даної дисципліни використовуються методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- в аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (розповідь, лекція, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (досліди, вправи, реферати).

- в аспекті логічності, мислення: пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; проблемного викладу; індуктивні та дедуктивні; частково-пошукові; дослідницькі.

- в аспекті управління навчанням: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна робота.

-

9. Методи контролю

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу. Протягом семестру проводиться поточний контроль. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою (навчальним елементом). Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, – так і студентами

- для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування. Система оцінювання сформованих компетентностей здобувачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється на практичних заняттях під час усного опитування, розгляду ситуацій, виконання практичних завдань та ін. за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, чинною нормативною

базою, а також статтями у періодичних виданнях, в яких висвітлені питання, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

- логіка, структура, стиль викладання матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

- правильність виконання практичних завдань.

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Економічний аналіз» повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;

- володіння розумовими процесами;

- мобільність і критичність мислення;

- володіння засобами обробки інформації;

- здібність до творчої праці.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза аудиторної самостійної роботи здобувачів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних і лабораторних заняттях.

Одним із головних аспектів організації самостійної роботи є розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою здобувачів.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів певного освітньо-кваліфікаційного рівня на проміжних або заключному етапах їх навчання. Він включає семестровий контроль – залік.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Розподіл балів, які отримують здобувачі під час аудиторних занять та самостійної роботи впродовж семестру, наведений в таблиці.

Під час заліку застосовується наступна шкала оцінювання:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально – методичний комплекс дисципліни.

12. Рекомендована література

1. Шпортун О. М. Стилї та форми гумору у континуумі «норма-патологія» //О.М.Шпортун // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – Херсон, 2017. – Вип.1. – С.68 – 74.
- 2.Крупельницька, Л. Ф. (2022). Психотерапія у постнекласичній парадигмі. <https://psy.knu.ua/component/download/catid=793&id=1934&Itemid=1000000000000>
- 3.Яценко Вікторія, Дарвішов Наріман,(2023). Посттравматичне зростання з перспективи наративного підходу до вивчення підходу до вивчення особистості .Психологія.Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. С.94-100.
- 4.Варіна, Г. (2022). Особливості прояву феномену життєстійкості та копінг-стратегій поведінки особистості в умовах пандемії Covid-19.Pomiędzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe, 4(7), 159–173. <https://doi.org/10.15804/PPUSN.2022.04.15>
- 5.Карамушка, Л. М., & Снігур, Ю. С. (2020). Копінг-стратегії: сутність, підходи до класифікації, значення для психологічного здоров'я особистості та організації. Актуальні проблеми психології. Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 55(1), 23–30.

6. Коун, О. М. (2020). Професійна життєстійкість особистості: аналіз феномену. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 5, 68–81.
7. Кравчук, С. Л. (2016). Психологічні особливості зв'язку духовних цінностей та життєстійкості особистості в юнацькому віці. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки, 1(3), 47–53.
8. Олефір, В. О. (2011). Взаємозв'язок життєстійкості, копінг-стратегій та психологічного благополуччя. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія, 981(47), 168–172.
9. Предко, В. В. (2022). Психологічні особливості прояву копінг-стратегій учасників освітнього процесу з різним рівнем життєстійкості. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія, 2(33(72)), 64–72. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2022.2/11>
10. Предко, В., & Бондар, М. (2022). Психологічні особливості взаємозв'язку життєстійкості та поведінкових копінг-стратегій особистості підлітка. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія, 2(55), 5–13. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.2.1>
11. Титаренко, Т. М., Ларіна, Т. О. (2009). Життєстійкість особистості: соціальна необхідність та безпека. Навч. посіб. Марич. Чиханцова, О. (2018). Життєстійкість та її зв'язок із цінностями особистості. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць, 42, 211–231. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-42.211-231>
12. Altinsoy, F., & Aypay, A. (2023). A post-traumatic growth model: psychological hardiness, happiness-increasing strategies, and problem-focused coping. *Current Psychology*, 42, 2208–2220. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02466-0>
13. Bartone, P. T., Johnsen, B. H., Eid, J., Hystad, S. W., & Laberg, J. C. (2016). Hardiness, avoidance coping, and alcohol consumption in war veterans: A moderated-mediation study. *Stress and Health*, 33(5), 498–507. <https://doi.org/10.1002/smi.2734>
14. Bouabdellah, L., Bensalem, I., Mokdad, M., & Kherbache, H. (2018). Psychological Hardiness and Coping Strategies to Deal with Traumatic Event at Algerian Firefighters. *Proceedings of the 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018)*, 285–292. https://doi.org/10.1007/978-3-319-96089-0_31